

Žemberová, Viera

Za profesorom Pavlom Petrusom

Opera Slavica. 2014, vol. 24, iss. 3, pp. 42-44

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/131970>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Matija Kukulky (Uporjadkuvaňa, rozšyfruvaňa tekstiv, vstup ta slovnyk, Prjašiv 1994. 192 s.) a *M. Božukovej: Ja zberu toj žar u pišnu...* (Užhorod 2009. 337 s.). Docentka Ľubica Babotová si vypracovala metódu materiálového výskumu, ktorou rekonštruuje vo svojich literárnohistorických štúdiách javy či osobnosti ukrajinskej kultúry a literatúry v súvisi i súlade s historickým, dejinným a kultúrnym kontextom obsiahnutým v archívnom dokumente.

Literárnohistorický a areálový výskum poskytli príležitosť docentke Babotovej odovzdávať svoje poznanie v zahraničí na pobytoch Postdoctoral fellowship, Multicultural History Society of Ontario, Toronto, Canada (postgraduálne štúdium, Inštitút multikultúrnej histórie, Ontário, Toronto, Kanada) (1991 – 1992); Visiting professor, Department of Slavic Languages and Literatures, University of Toronto, Toronto, Ontario, Canada (hosťujúca profesorka, Katedra slovanských jazykov a literatúr, Torontská univerzita, Toronto, Ontário, Kanada) (1993 – 1995).

Jubilantka, docentka Ľubica Babotová, je nositeľka medzinárodného vyznamenania Zlatá fortuna – Georgijivská medaila. Medzinárodný akademický rating, Kyjev 2004 (International Academic Rating of Popularity „Golden Fortune“, Kyiv).

Viera Žemberová

Za profesorom Pavlom Petrusom

Literárny historik profesor PhDr. Pavol Petrus, DrSc. (2. 11. 1927 Horné Strháre – 12. 2. 2014 Prešov) spojil svoj pedagogický, vedeckovýskumný, organizátorský aj rodinný život s východným Slovenskom, s jeho povojnovým univerzitným utváraním sa a vymedzovaním sa v literárnovednom kontexte slovenského a českého výskumu na akademickej pôde.

Po raných rokoch základného vzdelávania sa v rodnej obci pokračoval v štúdiách na učiteľských akadémiách v Lučenci a Banskej Bystrici, v rokoch 1947 až 1952 zavŕšil svoje vysokoškolské štúdiá slovenčiny a ruštiny na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Petrusove bratislavské akademické štúdiá a roky strávené v univerzitnom prostredí mu vyniesli užší pracovný kontakt s profesormi slovakistiky, najprv na poste asistenta a neskôr aj ašpiranta, ktorý si svoj literárnovedný obzor utváral v blízkosti Andreja Mráza a Mikuláša Bakoša. Na Univerzite Komenského obhájil v roku 1952 rigoróznou prácu *Kapitoly z dejín slovenskej literatúry pre mládež*, v roku 1956 ako doktorand Andreja Mráza kandidátsku prácu *Vývinové problémy slovenskej literatúry v literárnej kritike rokov 1880 – 1900*. Bratislavské vysokoškolské roky, popri aktivitách asistenta a ašpiranta, zapojili Petrusa do redaktorskej práce

pre detské periodikum a znamenajú aj jeho literárnokritické prenikanie do tvorby pre mladých čitateľov. Tieto výpravy do literárneho života päťdesiatych rokov sa uzatvárajú Petrusovým presťahovaním sa na východné Slovensko, kam v roku 1955 prichádza ako odborný asistent na Katedru slovenského jazyka a literatúry Filologickej fakulty Vysokej školy pedagogickej v Prešove, aby sa v rokoch 1957 – 1959 stal prvým dekanom Filologickej fakulty Vysokej školy pedagogickej v Prešove a v rokoch 1958 – 1959 aj prorektorom tejto akademickej ustanovizne a súčasne aj k nej pridruženej Vyššej pedagogickej školy v Prešove. Habilitačnú prácu *Z problematiky slovenského literárneho realizmu* predložil v roku 1959 v odbore slovenská literatúra a týmto vývinovým záberom v dejinách slovenskej literatúry sa ustáľuje jeho záujem o materiálový a interpretačný literárnohistorický výskum slovenskej literatúry v literárnom realizme, kam patria štúdie, popri ďalších, venované Františkovi Votrubovi, Jaroslavovi Vlčkovi, kontaktom slovenského a českého literárneho realizmu.

Petrusovo profilovanie sa v slovenskej literárnej vede má svoje prirodzené etapy, tie spätne naznačujú, ako si postupne vymedzoval svoje miesto aj rolu vo výskume, azda ešte väčšmi vo výraznej literárnovednej generácii absolventov Univerzity Komenského, ktorí po štúdiách ostali v blízkosti svojej alma mater a utvárali profil štúdia slovenskej a svetovej literatúry v ustanovizniach Slovenskej akadémie vied a napokon ako chápal Pavol Petrus svoje poslanie vysokoškolského pedagóga.

Väzba na generáciu povojnových literárnych vedcov, ktorí pôsobili v Slovenskej akadémii vied ho privedla k spoluautorstvu na projektoch *Dejiny slovenskej literatúry II.* (1965), *Dejiny slovenskej literatúry* (1984), *Literárna rukoväť* (1981), *Antológia realistickej literatúry (druhá polovica 19. a začiatok 20. storočia,* 1983) a k viacročnej spolupráci na príprave čítaniek, učebníc, slovníkových projektov a antológií.

Ďalšie zábery Petrusovho výskumu smerujú k literárnej komparatistike *Margiálne poznámky k teórii komparatistického skúmania* (1968), dodnes ostáva v literárnovednej obci rešpektovaný ním editorsky zostavený zborník Komparatistický a genologický aspekt v literárnohistorickom výskume (1973), do ktorého prispel štúdiou *Genologický a komparatistický aspekt v literárnohistorickom výskume*. Kontakty literárnohistorického štúdia autorských dielní pokračujú prácami *Vajanský a Čechov* (1962), *Jesenský a Čechov* (1991) alebo autorskými komparáciami medzi slovenskou a ruskou realistickou literatúrou.

K slovenským autorom sa vrátil v profilových publikáciách *Svetozár Hurban Vajanský. Štúdie* (1978), *Svetozár Hurban Vajanský. Štúdie a dokumenty* (1978), *Svetozár Hurban Vajanský. Zápasy a hľadania v zrkadle času* (1985), *Vajanský zblízka* (1987), *Janko Jesenský. Neskorý smiech a vrásky sveta* (1982). Štúdium Vajanského osobnosti a tvorby vrcholí v Petrusovom výskume rozsiahlym projektom *Korešpondencia Svetozára Hurbana Vajanského I. – III.* (1967, 1972, 1978), ktorý v čase zverejnenia sprevádzalo uznanie, pre samotného Pavla Petrusa sa zúročilo v podnete na rozsiahly heuristický výskum, v skutočnosti teda do mesiacov strávených v archíve Matice

slovenskej a na roky ich vzájomnej spolupráce, z ktorej vzišli *Vzájomná korešpondencia Janka Jesenského a s Andrejom Mrázom* (1981), *Listy Janka Jesenského* (1989), *Listy Boženy Slančíkovej Timravy* (1994) a *Božena Slančíková Timrava – život a dielo v dokumentoch. Trpké ovocie z novosadskej planiny* (1997), no ostali aj nepublikované a Petrusom spracované rukopisy vyrovnávajúce sa s neznámymi archívnymi dokumentmi slovenských literátov.

Na poste vedúceho katedry slovenského jazyka a literatúry pôsobil Pavol Petrus v rokoch 1969 – 1989, potom sa ujal vedenia pracoviska na výskum života a tvorby Pavla Jozefa Šafárika v rokoch 1989 – 1995. Šafarikologický výskum na prešovskej filozofickej fakulte ostáva natrvalo spojený s aktivitou aj ambíciami profesora Petrusa, pre neho predstavuje výrazne obdobie vo výskume a v literárnovednom reflektovaní vlastnej metódy práce s materiálom, z ktorej vzišla publikácia *P. J. Šafárik a slovenské národné obrodenie* (1988), po nej ambiciózný projekt obsiahnutý v grante *Dielo P. J. Šafárika a literárny proces 19. a 20. storočia (1900 – 1995)*, ktorý uzatvára reedícia troch zväzkov pod spoločným názvom *Spisy Pavla Jozefa Šafárika* (1992, 1996, 1999), ktorému predchádzali medzinárodné vedecké konferencie Pavol Jozef Šafárik a slavistika (1995) a Pavol Jozef Šafárik v slovenskej a českej slavistike (1991).

V roku 1980 Pavol Petrus na pôde Slovenskej akadémie vied obhájil doktorskú prácu *Svetozár Hurban Vajanský* a stal sa profesorom v odbore slovenská literatúra. Prešovská univerzita si uctila jeho zakladateľskú, pedagogickú, vedeckú a organizátorskú prácu v roku 1999 udelením titulu *doctor honoris causa*.

Odchodom Dr. h. c. profesora PhDr. Pavla Petrusa, DrSc., sa uzatvára v dejinách povojnového slovenského vysokého školstva a akademickej prítomnosti Prešovskej univerzity zakladateľská etapa, ku ktorej sa oplatí prihlásiť.

Viera Žemberová

Medzinárodná konferencia na počesť 100. narodenín Bohumila Hrabala

6. mája sa konala medzinárodná vedecká konferencia v Budapešti na počesť 100 narodenín svetoznámeho českého spisovateľa Bohumila Hrabala. Podujatie sa konalo pod záštitou českého odboru filozofickej fakulty ELTE, združenia Szent-Adalbert Közép- és Kelet-Európa Kutatásokért Alapítvány, organizáciou Szlav Textus a Českým centrom v Budapešti. Na akademickej pôde filozofickej fakulty Eötvös Lóránt Tudomány Egyetem sa stretli maďarský, český a slovenský odborníci; profesori ako